

References

1. The French Urban Regeneration Programme. DIV Publication. Retrieved from: http://www.ville.gouv.fr/IMG/pdf/regeneration_cle7ba1cc.pdf
2. Adair A., Berry J., McGreal S. (2003). Financing Property's Contribution to Regeneration. *Urban Studies*. 40p.
3. McGreal S (2002). Tax-based mechanisms In *Urban Regeneration: Dublin and Chicago*. *Urban Studies*. 10p.
4. Squires G., Hutchinson N., Adair A., Berry J., McGreal S. (2015). *Innovative Finance for Real Estate Development in Pan-European Regeneration*. RICS Research. 36 p.
5. Bryx M., Jadach-Sepiolo A. (2009). rban Renewal in Germany, Series revitalization of Polish cities, Volume 3, Institute of Urban Development, Krakow. 243p. [in Poland]
6. Annual Raport of International Monetary Fund 2015. [Electronic resource]. - Retrieved from: <http://www.imf.org/external/index.htm>
7. Structures of the taxation systems in the European Union. Retrieved from: http://ec.europa.eu/taxation_customs/index_en.htm
8. *Zvit pro vykorystanja koshtiv derzavnogo fondu regional'nogo rozvytku*. - Report on the usage of state Regional Development Fund / State Treasury Service of Ukraine. Retrieved from [http://www.treasury.gov.ua/main /uk/doccatalog /list?currDir=212666\[in Ukrainian\]](http://www.treasury.gov.ua/main /uk/doccatalog /list?currDir=212666[in Ukrainian])

УДК 336:336.14:352

С. Я. Бугіль

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри державних та місцевих фінансів
факультету управління фінансами та бізнесу,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ТА БЕЗПЕКА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОСТІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Висвітлено теоретичні засади та методичні підходи фінансової стійкості і безпеки місцевих бюджетів, визначені індикатори, що впливають на них. Досліджено основні проблеми фінансової стійкості та безпеки місцевих бюджетів. Розроблено алгоритм діагностики поточної фінансової стійкості бюджету і ефективності бюджетної політики регіону. Запропоновано методичний підхід забезпечення фінансової стійкості та безпеки місцевих бюджетів в умовах обмеженості фінансових ресурсів, що враховує як поточний стан, так і довгострокові тенденції.

Ключові слова: місцевий бюджет, регіональна бюджетна політика, фінансова стійкість, бюджетний потенціал, фінансова безпека.

Bugil S. FINANCIAL STABILITY AND SECURITY OF LOCAL BUDGETS IN CONDITIONS OF LIMITED FINANCIAL RESOURCES

Deals with the theoretical foundations and methodological approaches financial stability and security of local budgets by indicators that affect them. The main problems of financial stability and security of local budgets are researched. An algorithm for the diagnosis of the current financial budget stability and effectiveness of fiscal policy in the region. A methodological approach to support for financial stability and security of local budgets in conditions of limited financial resources is presented..

Key words: local budget, regional financial policy, financial stability, budget potential, financial security.

При розробці та впровадженні в межах регіональної фінансової політики нових бюджетних механізмів управління фінансовими ресурсами потрібно враховувати чинники, що можуть негативно впливати на рівень стабільності існуючих фінансових взаємовідносин між владою, суб'єктами господарювання та населенням, а також на стан їхньої забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами. Розробка бюджетних механізмів стійкого розвитку економіки особливо актуальна для регіонів України, адже у взаємовідносинах державної і місцевої влади відбуваються серйозні зміни, пов'язані із бюджетною децентралізацією.

Місцеві бюджети, їх стійкість та безпека є предметом дослідження багатьох науковців. Так проблеми фінансової стійкості та безпеки місцевого бюджету розглядаються в роботах таких науковців як Микитюк І. [1], Сухоруков А. [2], Крук О. [10], Поляк Г. [11], Старостенко Н. [13] та інших.

Але не дивлячись на те, що в науковій літературі все більше приділяється уваги даній проблемі, детальнішого дослідження потребують питання розробки методичних підходів до забезпечення фінансової стійкості та безпеки місцевих бюджетів в умовах обмеженості фінансових ресурсів, з врахуванням як поточного стану, так і довгострокових тенденцій.

Метою дослідження є висвітлення теоретичних засад та методичних підходів фінансової стійкості і безпеки місцевих бюджетів в умовах обмеженості фінансових ресурсів, визначення індикаторів, що впливають на них.

У загальному розумінні захищеність регіону від наявного і потенційного негативного впливу, зокрема у сфері фінансів та фінансових взаємовідносин, а також здатність протистояти їм характеризують категорії „фінансова стійкість” і „фінансова безпека”.

Фінансова стійкість місцевого бюджету – це комплексне поняття, що відображає такий стан сукупності грошових фондів, при якому місцевий орган влади має стабільно розвиватися, забезпечуючи свою фінансову безпеку в умовах додаткового рівня ризику [1].

Фінансова безпека регіону як складова його економічної безпеки є частиною фінансової безпеки держави, вона, за висновком А. Сухорукова й О. Ладюк, відображає захищеність інтересів держави у фінансовій сфері, або такий стан бюджетної, податкової та грошово-кредитної системи, що гарантує спроможність держави ефективно формувати, зберігати від надмірного знецінення та раціонально використовувати фінансові ресурси країни для забезпечення її соціально-економічного розвитку і обслуговування фінансових зобов'язань [2].

Більш широко тлумачить поняття фінансової безпеки О. Барановський [3]. На його думку, це важлива складова частина економічної безпеки держави, що базується на незалежності, ефективності та конкурентоспроможності фінансово-кредитної сфери України, яка відображається через систему критеріїв і показників її стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових і золотовалютних резервів; ступінь захищеності фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин; рівень забезпеченості громадянина, домашнього господарства, населення, підприємства, організації, установи, регіону, галузі, сектора економіки, ринку, держави, суспільства, міждержавних утворень, світового співтовариства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання існуючих зобов'язань; стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, розрахункової, інвестиційної, митно-тарифної та фондової, а також системи ціноутворення, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю відвернути зовнішню фінансову експансію, забезпечити фінансову стійкість (стабільність), ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання; стан фінансових потоків у економіці, що характеризується збалансованістю і наявністю апробованих механізмів регулювання і саморегулювання; якість фінансових інструментів і послуг, що запобігає негативному впливу можливих прорахунків і прямих зловживань на фінансовий стан наявних і потенційних клієнтів, а також гарантує (у разі потреби) повернення вкладених коштів.

Слід відмітити, що сьогодні вітчизняна економічна наука не має у своєму розпорядженні єдиного комплексу методичних прийомів оцінювання фінансової стійкості та безпеки місцевих бюджетів як на мікро-, так і на макрорівнях. Концепція фінансової стійкості та безпеки місцевих бюджетів поки недостатньо розвинена і обґрунтована, особливо щодо механізмів і факторів забезпечення фінансової безпеки. Фінансисти і аналітики фінансових управлінь місцевих органів влади використовують

показники, наведені в Законі України „Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” від 23 березня 2000 р. № 1602 – III [4]; у Наказі Міністерства економіки України та Міністерства фінансів України „Про затвердження Положення про критерії визначення пріоритетних видів економічної діяльності у спеціальних (вільних) економічних зонах і на територіях із спеціальним режимом інвестиційної діяльності та порядок їх застосування” від 14 березня 2000 р. № 28/51 [5]; у Наказі Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України і Міністерства фінансів України „Про внесення змін до Наказу Міністерства економіки України та Міністерства фінансів України від 14 березня 2000 р. № 28/51” від 26 березня 2003 р. № 236/757 [6], до яких належать: темп зростання (зниження) доходів місцевих бюджетів (без трансфертів); обсяг доходів місцевих бюджетів у розрахунку на душу населення (без трансфертів); темпи зміни співвідношення податкового боргу та податкових надходжень до зведеного бюджету за звітний період; темп зростання (зниження) обсягу надходжень податків і платежів до зведеного бюджету.

Постановою Кабінету Міністрів України „Про затвердження Типового договору (контракту) на реалізацію інвестиційного проекту на території пріоритетного розвитку, в спеціальній (вільній) економічній зоні” від 5 липня 1999 р. № 1199 [7] встановлюються такі бюджетні індикатори: сума отриманих пільг з оподаткування; загальна сума сплачених до бюджету податків і обов'язкових платежів; сальдо податкових пільг і платежів до бюджету; заборгованість із сплати податків і обов'язкових платежів до місцевого бюджету; заборгованість із сплати податків і обов'язкових платежів до державного бюджету.

У Законі України „Про стимулювання розвитку регіонів” № 2850–IV від 8 вересня 2005 р. встановлені критерії депресивності регіонів [8], якими

У новій редакції Бюджетного кодексу України [9] відбулись зміни на користь місцевих бюджетів, що повинно суттєво збільшити фінансову базу регіонів та надати можливості для їхнього розвитку і підвищення фінансової стійкості (табл. 1.).

Крук О.М. [10] виділяє чотири класифікаційні ознаки категорії „фінансова стійкість місцевого бюджету”: фінансова стійкість місцевого бюджету як здатність протистояти впливу внутрішніх і зовнішніх факторів (внутрішньому та зовнішньому середовищу); фінансова стійкість місцевого бюджету як стан збалансованості його доходів та видатків або перевищення доходів над видатками; під фінансовою стійкістю місцевого бюджету розуміють його платоспроможність; фінансова стійкість місцевого бюджету як фінансова можливість самостійно забезпечувати соціально-економічний розвиток території.

На думку російського академіка Г.Б. Полякова рівень стійкості територіального бюджету визначається обсягом засобів, необхідних для забезпечення мінімальних бюджетних витрат [11]. При цьому під мінімальними бюджетними витратами

розуміються засоби, передбачені в бюджеті для фінансування конституційно гарантованих заходів щодо життєзабезпечення населення.

Таблиця 1.

Індикатори фінансової стійкості місцевого бюджету, визначені Бюджетним кодексом України

Індикатори	Значення показника	Стаття Бюджетного кодексу України
Оборотний залишок бюджетних коштів	Не більше 2% планових видатків загального фонду бюджету. На кінець бюджетного періоду оборотний залишок бюджетних коштів має бути збережений у встановленому розмірі	п.3 ст.14
Місцеві гарантії для забезпечення виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання	Надаються на умовах платності, строковості, а також забезпечення виконання зобов'язань у спосіб, передбачений законом	п.3 ст.17
Загальний обсяг місцевого боргу	Не може перевищувати 200% (для м. Кієва – 400%) середньорічного індикативного прогнозного обсягу надходжень бюджету розвитку	п.3 ст.18
Резервний фонд бюджету	Не може перевищувати 1% обсягу видатків загального фонду бюджету. Порядок використання коштів визначається Кабінетом Міністрів України	п.3 ст.24 п.1 ст.24
Видатки місцевого бюджету на обслуговування місцевого боргу	Не можуть перевищувати 10% видатків загального фонду місцевого бюджету	п.6 ст.74

Джерело: складено за: Бюджетний кодекс України. Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI // Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

Деякі інші підходи до проведення аналізу фінансової стійкості бюджетів пропонують В.В. Іванов та А.Н. Коробова [12]. Вони вважають за доцільне проводити аналіз фінансової стійкості бюджетів в розрізі показників, що характеризують доходи і витрати бюджетів. Для характеристики видатків бюджету використовуються наступні критерії: співвідношення поточних, капітальних видатків і сукупних видатків, видатків на бюджетні організації і сукупних видатків, суми наданих кредитів підприємствам і всіх видатків, грошових видатків і всіх витрат.

Н.В. Старостенко [13] розглядає фінансову стійкість як здатність органів місцевого самоврядування акумулювати обсяг доходів, достатній для покриття їх видатків і забезпечення збалансованості бюджету протягом бюджетного року.

Таким чином, для досягнення стійкого стану бюджету регіону необхідно проводити моніторинг та контролінг бюджетних потоків, які в свою чергу є

елементами фінансової стратегії та фінансової тактики регіону.

На нашу думку, фінансову стійкість бюджету необхідно розглядати з позиції поточної та довгострокової стійкості. У даному контексті поточна стійкість пов'язана зі здатністю бюджету адаптуватися до змін внутрішнього і зовнішнього середовища, а також із забезпеченням виконання зобов'язань; довгострокова стійкість бюджету орієнтована на формування бюджетного потенціалу у зв'язку із стратегією розвитку бюджетної системи. Стійкість бюджету в межах поточного фінансового року передбачає стабільність і передбачуваність його параметрів (а саме: доходів і видатків), що інколи розглядається як збалансованість бюджету. Має місце також перспективна (структурна) стійкість місцевого бюджету, яка характеризується позитивною динамікою фактичних і прогнозних показників бюджету за достатньо тривалий період часу; забезпечується за рахунок відповідної конструкції місцевого бюджету, тобто наявності в ньому таких прогресивних елементів (зокрема, бюджету розвитку), які підвищують опір деструктивним зовнішнім діям, а також забезпечують формування основних параметрів мікро- і макросередовища відповідно до цілей і завдань регіонального розвитку. На рис. 1. відображені основні етапи проведення діагностики поточної фінансової стійкості бюджету і ефективності бюджетної політики регіону.

Досягнення фінансової стійкості місцевого бюджету тісно взаємопов'язане з фінансовою безпекою. Фінансова безпека – порівняно нова і надзвичайно широка за своїм змістом категорія, яка протягом останніх років активно досліджується у вітчизняній економічній літературі. За визначенням, яке надається у Методиці розрахунку рівня економічної безпеки України, затвердженій наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60 [14], фінансова безпека – це такий стан бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної системи та фінансових ринків, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних загроз, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання. Фінансова безпека, у свою чергу, має певні складові, зокрема виділяється бюджетна безпека, яка характеризується як стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів. Цією ж Методикою визначені індикатори та порогові значення індикаторів стану фінансової безпеки України, які запровадженні з метою моніторингу та контролю фінансового розвитку держави, що наведені в табл. 2.

На нашу думку, фінансова безпека місцевих бюджетів – це стан їх захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз, при якому забезпечується формування достатніх для виконання функцій органів місцевого самоврядування фінансових ресурсів. Механізм реалізації фінансової безпеки місцевого бюджету складається з таких компонентів (рис. 2.).

Таблиця 2.

Індикатори стану фінансової безпеки України та їх порогові значення

Індикатор, одиниця виміру	Порогове значення
Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет (без урахування доходів Пенсійного фонду), %	Не більше 30
Відношення дефіциту, профіциту державного бюджету до ВВП, %	Не більше 30
Покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень, %	Не більше 30
Відношення дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень, %	Не більше 5
Обсяг трансфертів з державного бюджету, % до ВВП	Не більше 10-15
Амплітуда коливань бюджетних витратків на одну особу між регіонами України, %	Не більше 20-30

Джерело: складено за: Методика розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 р. № 60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738

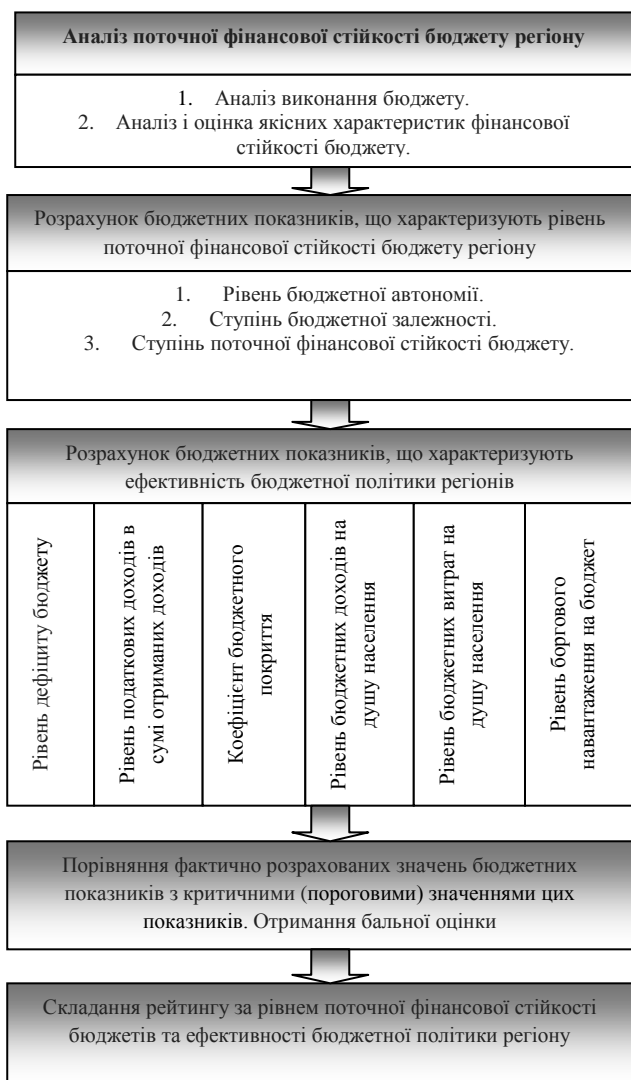

Рис. 1. Алгоритм діагностики поточної фінансової стійкості бюджету і ефективності бюджетної політики регіону

Джерело: побудовано автором

Слід розрізняти зовнішні і внутрішні чинники, що впливають на рівень фінансової стійкості та становлять загрози фінансовій безпеці місцевих

бюджетів. До зовнішніх чинників, що найбільше загрожують фінансовій стійкості і безпеці місцевих бюджетів, можна віднести: інфляційні процеси; стан грошово-кредитного обігу; коливання цін на енергоносії; частку тіньової економіки; нестабільність правової бази щодо діяльності суб'єктів господарювання; низький рівень ефективності функціонування державних фінансових органів; рівень економічного розвитку країни; низьку якість фінансового, бюджетного та податкового законодавства; адміністративні бар'єри та ступінь довіри до влади, ухвалення законодавчих актів щодо зменшення податкового потенціалу місцевих бюджетів; нестабільність економіки, кризи грошово-кредитної системи.

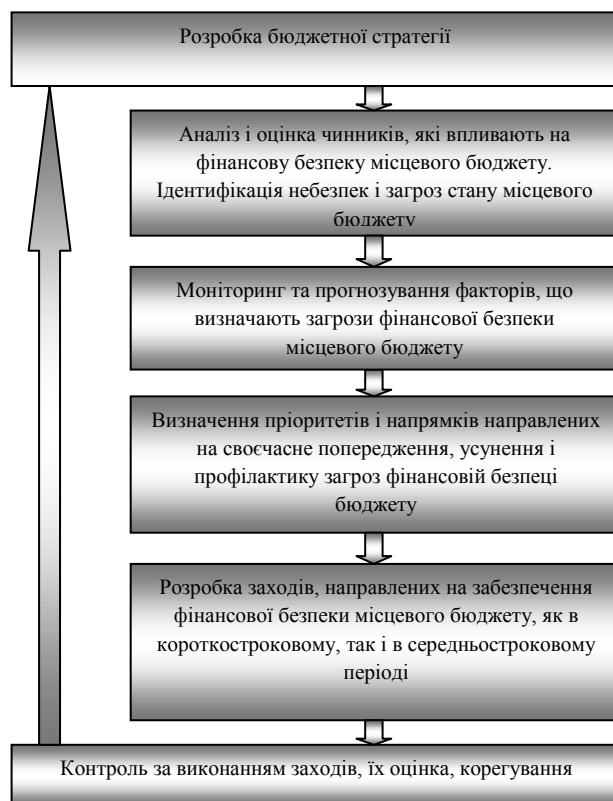

Рис. 2. Механізм реалізації фінансової безпеки місцевого бюджету

Джерело: побудовано автором

До внутрішніх загроз можна віднести значну кількість фінансових зобов'язань місцевих органів влади; ухилення від податків; помилки органів влади при фінансовому плануванні місцевого бюджету; якість виконання бюджету; якість фінансового контролю та застосування його результатів у плануванні; помилки, що призводять до зниження ефективності діяльності розпорядників бюджетних коштів із надання бюджетних послуг; низьку якість планування доходів місцевих бюджетів; ухвалення законодавчих актів, що зменшують податковий потенціал місцевих бюджетів; втрату самостійності місцевого бюджету у зв'язку з недостатністю джерел доходів; зменшення власності місцевих органів влади внаслідок її передачі на інший рівень бюджетної системи; низьку ефективність системи контролю за формуванням доходів місцевих бюджетів; низький

рівень використання податкового потенціалу територій; стан розвитку галузей економіки регіону; рівень життя населення регіону; високий рівень дотаційності місцевих бюджетів; розмір території; нераціональність використання місцевих природних ресурсів; відсутність зацікавленості місцевих органів влади у нарощуванні власної доходної бази.

Для здійснення моніторингу фінансової стійкості і безпеки місцевих бюджетів необхідно мати певні числові вираження індикаторів фінансової безпеки для того, щоб мати можливість приймати управлінські рішення та здійснювати розробку заходів, направлених на забезпечення фінансової безпеки місцевого бюджету як в короткостроковому, так і в середньостроковому періоді.

Однак, на сьогоднішній день індикатори фінансової безпеки місцевих бюджетів не відпрацьовані і не використовуються в практиці фінансових управлінь. Тому, в якості показників, які характеризують фінансову безпеку місцевих бюджетів, пропонуємо використовувати розглянуті вище коефіцієнти фінансової стійкості.

Список використаних джерел

1. Микитюк І. Фінансова стійкість та безпека місцевого бюджету // Вісник КНТЕУ. – К. : КНТЕУ. – 2013. – № 1. – С. 86.
2. Сухоруков А.І. Фінансова безпека держави / А.І. Сухоруков, О.Д. Ладюк. – К. : ЦУЛ, 2007. – 192 с.
3. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : монографія / О.І. Барановський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т 2004. – 759 с.
4. Закон України „Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” від 23 березня 2000 р. № 1602 – III / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/document/spart46/inx46033.htm>
5. Наказ Міністерства економіки України та Міністерства фінансів України „Про затвердження Положення про критерії визначення пріоритетних видів економічної діяльності у спеціальних (вільних) економічних зонах і на територіях із спеціальним режимом інвестиційної діяльності та порядок їх застосування” від 14 березня 2000 р. № 28/51 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=47865&cat_id=47850&search_param=%F0%EE%E7%F0%B3%E7%B3&searchPublishing=1
6. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України і Міністерства фінансів України „Про внесення змін до наказу Міністерства економіки України та Міністерства фінансів України від 14 березня 2000 р. № 28/51” від 26 березня 2003 р. № 236/7557 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0236-03>.
7. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Типового договору (контракту) на реалізацію інвестиційного проекту на території пріоритетного розвитку, в спеціальній (вільній) економічній зоні” від 5 липня 1999 р. № 1199 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?&art_id=47861&cat_id=47850
8. Закон України „Про стимулювання розвитку регіонів” від 8 вересня 2005 року № 2850 – IV / Верховна

Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2850-15>

9. Бюджетний кодекс України. Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI // Верховна Рада України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

10. Крук О.М. Якісна оцінка фінансової стійкості місцевого бюджету // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2011. – № 3 (24). – С. 133-135.

11. Поляк Г.Б. Бюджет города (Проблеми и перспективы развития) / Г.Б. Поляк. – М.: Финансы, 1978. – С. 49-50

12. Иванов В.В. Муниципальный менеджмент / В.В. Иванов, А.Н. Коробова. – М.: ИНФА, 2002. – С. 24-26.

13. Старостенко Н.В. Методичні підходи до оцінки фінансової стійкості бюджету міста / Н.В. Старостенко // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 7. – С. 38–47.

14. Наказ Міністерства економіки України „Методика розрахунку рівня економічної безпеки України” від 02.03.2007 № 60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: //

http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738

References

1. Mikityuk I. (2013) *Finansova stiykist ta bezpeka mistseвого byudzhetu* [Financial stability and safety of the local budget]. K. : Kyiv National University of Trade and Economics. [in Ukrainian].
2. Suhorukov A.I. Ladyuk. O.D. (2007) *Finansova bezpeka* [Financial security state]. K. : TsUL. [in Ukrainian].
3. Baranovskiy O.I. (2004) *Finansova bezpeka v Ukrayini (metodologiya otsinki ta mehanizmi zabezpecheniya)* [Financial security in Ukraine (methodology and evaluation mechanisms to ensure)]. K. : Kyiv National University of Trade and Economics. [in Ukrainian].
4. Supreme Council of Ukraine (2000). Pro derzhavne prognuzuvannya ta rozroblennya program ekonomichnogo i sotsialnogo rozvitku Ukrayini [On state forecasting and elaboration of programs of economic and social development of Ukraine]: Law of Ukraine, adopted on 2000, March 23, 1602-III. Retrieved from <http://www.uazakon.com/document/spart46/inx46033.htm>
5. Ministry of Economy of Ukraine, Ministry of Finance of Ukraine (2000). Pro zatverdzhennya Polozhennya pro kriteriyi viznachennya prioritetnih vidiv ekonomichnoyi diyalnosti u spetsialnih (vilnih) ekonomichnih zonah i na teritoriyah iz spetsialnim rezhimom investitsiyanoi diyalnosti ta poryadok yih zastosuvannya [On approval of the criteria for determining the priority of economic activities in special (free) economic zones and territories with special investment regime and procedure of their application]. Prescript on 2000, March 14, 28/51. Retrieved from http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=47865&cat_id=47850&search_param=%F0%EE%E7%F0%B3%E7%B3&searchPublishing=1
6. Ministry of Economy of Ukraine, Ministry of Finance of Ukraine (2003). Pro vnesennya zmin do nakazu Ministerstva ekonomiki Ukrayini ta Ministerstva finansiv Ukrayini vid 14 bereznya 2000 r. № 28/51 [On amendments to the Ministry of Economy of Ukraine and the Ministry of Finance of Ukraine of 14 March 2000 r. № 28/51]. Prescript on 2000, March 26, 236/7557. Retrieved from <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0236-03>.
7. Cabinet of Ministers of Ukraine (1999). Pro zatverdzhennya Tipovogo dogovoru (kontraktu) na realizatsiyu investitsiyanoi proektu na teritoriyi prioritetnogo rozvitku, v spetsialniy (vilniy) ekonomichniy zoni [On approval of the agreement (contract) for the implementation of the project on the priority development of a special (free) economic zone].

Resolution on 1999, July 5, 1199. Retrieved from http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?&art_id=47861&cat_id=47850

8. Supreme Council of Ukraine (2005). Pro stimulyuvannya rozvitku regioniv [On stimulating regional development]: Law of Ukraine, adopted on 2005, March 8, 2850-IV. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2850-15>

9. Supreme Council of Ukraine (2010). Byudzhetniy kodeks Ukrayini [Budget Code of Ukraine] (Adopted on 2010, August 8, 2456-VI). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

10. Kruk O.M. (2011) Yakisna otsinka finansovoyi stiykosti mistsevogo byudzhetu [Qualitative assessment of the financial sustainability of local government]: Vol. 3 (24). K. : Kyiv National University of Trade and Economics. [in Ukrainian].

11. Polyak G.B. (1978) Byudzhnet goroda (Problemi i perspektivy razvitiya) [The city budget (Problems and prospects of development)]. *Finansy – Finance*, 49-50. [in Russia].

12. Ivanov V.V. (2002). *Munitsipalnyy menedzhment* [Municipal management]. M. : INFA. [in Russia].

13. Starostenko N.V. (2006). Metodichni pidhodi do otsinki finansovoyi stiykosti byudzhetu mista [Methodological approaches to assessing the financial stability of the city budget]. *Aktualni problemi ekonomiki – Recent economic problems*, 7, 38–47. [in Ukrainian].

14. Ministry of Economy of Ukraine (2007). Metodika rozrahunku rivnya ekonomichnoyi bezpeki Ukrayini [The method of calculation of economic security of Ukraine]. Prescript on 20070, March 2, 60. Retrieved from http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738

УДК 332.1:338.24.021.8

Г. Г. Гичка

Голова Пустомитівської районної ради, м. Пустомити

ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У статті досліджуються питання реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні та фінансового забезпечення об'єднаних територіальних громад. Визначено основні умови формування об'єднаних територіальних громад та існуючі проблеми на шляху їх створення. Проведено комплексний аналіз власних надходжень новоутворених об'єднаних територіальних громад у Львівській області. Запропоновано шляхи забезпечення фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад.

Ключові слова: об'єднана територіальна громада, адміністративно-територіальна реформа, фінансова децентралізація, податкові надходження, місцеві фінанси.

Gychka G. FORMATION CAPABLE OF TERRITORIAL COMMUNITIES: PROBLEMS AND SOLUTIONS

The article deals with the implementation of administrative-territorial reform in Ukraine and financial support combined communities. The basic conditions of the combined local communities and the existing problems in the way of their creation. A comprehensive analysis of their newly combined revenues of local communities in Lviv region. The ways to ensure the financial viability of communities united.

Key words: united local community, administrative-territorial reform, fiscal decentralization, tax revenues, local finances.

Зміна моделі управління в Україні з чітким акцентом на посилення ролі місцевого самоврядування в розвитку територій регіонів, а відтак і держави, передбачає запровадження змін в фінансовій сфері та адміністративно-територіальному устрою країни. Основною метою цих реформ є формування спроможних локальних адміністративно-територіальних одиниць, здатних ефективно здійснювати місцеве самоврядування, розширення їх економічного потенціалу для виконання покладених на них функцій, а також «виховання» та укріплення місцевої демократії.

Проблематиці реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, а також зміцненню фінансової бази органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад присвятили свої праці такі вчені: Р. Безсмертний, М. Долішній, П. Жук, І. Сторонянська, В. Кравців, А. Ткачук, А. Пелехатий. Утім, сучасні

виклики реформування місцевого самоврядування та фінансової децентралізації в Україні зумовлюють потребу в поглибленому вивченні практичних аспектів формування спроможних територіальних громад. В умовах децентралізації системи державних фінансів та реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні окреслений напрям дослідження має значний потенціал.

Метою статті є розроблення практичних рекомендацій щодо вирішення основних проблем при формуванні спроможних територіальних громад в процесі реалізації адміністративно-територіальної реформи.

Побудова ефективної системи територіальної організації влади передбачає проведення адміністративно-територіальної реформи з метою формування об'єднаних територіальних громад. Аналіз статистичних даних показує, що шанс на соціально-економічний розвиток мають громади з